

MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

(15 mai 1915 – 13 aprilie 2013)

Mircea Petrescu-Dîmbovița s-a născut la 15 mai 1915 la Galați, unde urmează și școala primară și mai apoi cursurile liceului „Vasile Alecsandri”. Pasionat de istorie și arheologie încă din liceu, la îndemnul și cu sprijinul profesorului său, Aețiu Hogaș, decide să se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, secția istorie. Având șansa prezenței în facultate a unei generații de profesori de excepție, între care amintim pe Nicolae Iorga, Scarlat Lambrino, George Murnu, Ioan Andrieșescu, Demostene Russo, Vintilă Mihăilescu, Simion Mehedinți, George Oprescu, P.P. Panaitescu, C.C. Giurescu, Vladimir Dumitrescu sau Ion Nestor, Mircea Petrescu-Dîmbovița datorează anilor petrecuți la București (1933–1949) formarea sa ca arheolog și specialist de primă mână în arheologia preistorică a teritoriului sud-est european. În această perioadă activează, încă de la terminarea facultății, ca asistent al lui Ioan Andrieșescu la catedra de Preistorie și Arheologie, fiind, alături de Corneliu Mateescu, cel mai fidel discipol al acestuia. În perioada 1943–1948 devine și asistent la Muzeul Național de Antichități, fiind unul dintre colaboratorii lui Ion Nestor. Tot în această perioadă (1947) devine doctor în istorie, cu o teză intitulată *Contribuțiuni la ultima epocă a bronzului din Transilvania*, sub conducerea aceluiasi Ion Nestor. După război se mută la Iași unde, timp de peste cinci decenii,

SCIVA, tomul 65, nr. 1–2, București, 2014, p. 163–174

va desfășura o activitate prodigioasă și va influența hotărâtor arheologia spațiului dintre Prut și Carpați. Între cele mai importante repere ale activității sale profesionale, amintim: conferențiar (1949–1956) și apoi profesor (1956–1983) la Facultatea de Istorie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași; director al Muzeului de Istorie a Moldovei (1954–1967); director al Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași (1968–1989). Fondator al revistei „Arheologia Moldovei”, a publicat numeroase articole și studii de referință, precum și mai multe lucrări de sinteză, între care amintim *Depozitele de bronzuri din România*, pentru care primește premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române în anul 1977. În 1964 a fost ales membru în Consiliul Permanent al UISPP din cadrul UNESCO și membru al Institutului de Preistorie și Protoistorie din Florența, iar în 1968, membru corespondent al Institutului Arheologic German. În 1958 a fost singurul cadru didactic de la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității din Iași venit la Tribunalul Militar ca martor apărător în procesul studenților săi, care organizaseră în 1957 aniversarea a 500 de ani de la înscăunarea lui Ștefan cel Mare, în cadrul unui proces înscenat de regimul comunist¹. Academia Română îl alege membru corespondent în 1991 și membru titular în 1996. Creator de școală, arheolog pasionat și onest, autor a numeroase studii de referință pentru arheologia românească, Mircea Petrescu-Dîmbovița se stinge din viață la 13 aprilie 2013, la Iași, lăsând în urmă o moștenire științifică importantă, și mai presus de aceasta, amintirea unui om de o valoare morală incontestabilă.

*

În urmă cu mai bine de opt ani, în luna decembrie a anului 2005, am avut cu profesorul Mircea Petrescu-Dîmbovița un dialog despre arheologia românească, la a cărei dezvoltare fusese martor (dar și contributor activ) timp de peste șapte decenii. Interesul nostru primar în această discuție viza personalitatea lui Ioan Andrieșescu, subiectul tezei noastre de doctorat, profesor pe care Mircea Petrescu-Dîmbovița l-a audiat în perioada anilor 1933–1937, la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității din București, și pe care ulterior l-a secondat ca asistent și fidel colaborator la catedra de arheologie preistorică a aceleiași universități, pentru mai mulți ani. Dialogul nostru a constat într-un interviu, înregistrat pe casetă audio, în care Mircea Petrescu-Dîmbovița a răspuns cu multă amabilitate întrebărilor noastre. În mod aproape natural, discuția noastră nu s-a rezumat doar la Ioan Andrieșescu, ci s-a extins la întreaga perioadă de început a carierei științifice a lui Mircea Petrescu-Dîmbovița. Din rațiuni editoriale, am făcut unele modificări ce au vizat mai ales uniformizarea unor forme de exprimare caracteristice comunicării orale și am suprimat unele pasaje ce nu priveau arheologia românească în ansamblul ei, ci anumite probleme private. Din păcate, la data realizării interviului nostru, profesorul Mircea Petrescu-Dîmbovița nu se afla în cea mai bună stare de sănătate și,

¹ Mihalache Brudiu, Profesorul *Mircea Petrescu-Dîmbovița la 90 de ani*, *Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați* 4, 2005, p. 377–380.

în pofida interesului arătat și a efortului mare depus de el pentru a răspunde întrebărilor noastre, unele dintre răspunsurile sale sunt uneori incomplete sau lipsite de detalii. Cu atât mai mult însă, remarcăm prospețimea unor amintiri sau judecățile simple și oneste ale celui care, la vârsta de 90 de ani, era, la acea dată, decanul breslei arheologice din România. La sfârșitul interviului, adăugăm și două scrisori², expediate de Mircea Petrescu-Dîmbovița celor care i-au influențat și determinat cariera științifică – Ioan Andrieșescu și Ion Nestor –, profesori față de care și-a exprimat constant admirația (nu numai în discuția de față) și pe care i-a onorat de-a lungul deceniilor prin atitudinea și activitatea sa.

Cătălin I. Nicolae,
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București;
e-mail: nicotk@gmail.com.

**

Cătălin I. Nicolae: Domnule profesor, aș vrea, înainte de a discuta despre Andrieșescu, să vorbim un pic despre dumneavoastră. De unde ideea de a face arheologie? Cum ați ajuns la București?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Eu am scris, am și în biografia mea³, am avut la Galați, la liceul „Vasile Alecsandri”, pe profesorul Aetiu Hogaș, fiul lui Calistrat Hogaș, care era, la ore și în afara orelor de clasă, cu Istoria arheologiei a lui Odobescu, lucrări de Pârvan și mi-a deschis gustul pentru arheologie încă din primele clase de liceu. După aceea – eram pornit să fac arheologia, datorită îndemnurilor și sprijinului lui Hogaș – am venit la București în 1933 și am stat acolo până în 1949. Deci, 16 ani am fost al Bucureștiului. Am avut profesori pe Ioan Andrieșescu, Ion Nestor, după aceea Nicolae Iorga, C.C. Giurescu, P.P. Panaitescu, Vladimir Dumitrescu, George Murnu, Scarlat Lambrino și alții. Și am avut și geografia, unde Simion Mehedinți și Vintilă Mihăilescu erau patronii. Deci, eram pornit să fac arheologie și n-am renunțat la asta și am terminat. Apoi, am venit aici. Pentru mine, poate a fost mai bine că am venit aici, că la București eram singur. Contează, spunea cineva pe vremuri, pe cine ai avut profesor, și el la rândul lui pe cine a avut profesor. Or, eu am avut profesor în perioada de la București pe Ioan Andrieșescu... Și am avut noroc cu Ioan Andrieșescu și după aceea cu Ion Nestor, în toată perioada când am lucrat la Muzeul Național de Antichități (MNA).

Cătălin I. Nicolae: Ați putea să îmi spuneți, dacă vă mai amintiți, ce structură avea anul universitar sau cursurile care se țineau?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: După 1948, noua lege a învățământului a luat seminariile de la profesori și le-a trecut la asistenți. Mare greșeală, pentru că oameni de mare valoare, precum Nicolae Iorga, veneau la seminariile noastre. Profesorul Andrieșescu a ținut lecția inaugurală despre Odobescu și scopul arheologiei. Și asistentul avea un rol foarte important – făceam seminarii cu materiale și mulaje, poate ai văzut ce a spus Mateescu în revista lui

² Ambele provin din Arhiva Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București.

³ Mircea Petrescu-Dîmbovița, *Amintirile unui arheolog*, Piatra-Neamț, 2006, 266 p.

Andrieșescu – și după aceea am continuat la Nestor. Am fost asistent onorific la universitate și bugetar la MNA, până în 1948, în 1949 am venit aici. Și, cât erau de mari, Iorga făcea seminar și cu patru studenți. Îmi amintesc de Cornelia Bodea, la seminarul de istorie universală, cum așeza în amfiteatru scaunul lui Iorga chiar în fața ei și Iorga îi punea tot felul de întrebări, care uneori depășeau materia din anul respectiv. Cine știa să răspundă primea un premiu din cărțile lui Iorga.

Cătălin I. Nicolae: Cum ați ajuns asistentul lui Andrieșescu?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Am ajuns încă din anul IV. M-a remarcat, a spus că am înclinare spre această disciplină, l-a luat ca bugetar pe Corneliu Mateescu, care a fost asistent și pe timpul războiului, și pe mine la seminar. Eram un docent, doi asistenți, un laborant, un desenator, ca un adevărat institut. Din nefericire, a fost bombardată clădirea respectivă și s-au pierdut și din colecții și, mai ales, manuscrisul lui Buțureanu, despre preistoria României, din care Andrieșescu a publicat numai prefața, pierdut pentru totdeauna; o bibliografie pentru care am lucrat două luni la Iorga acasă, trimis de Andrieșescu, împreună cu Marius Moga de la Timișoara; și alte manuscrise, ale lui Andrieșescu, multe lucruri s-au pierdut. S-au salvat, din fericire, piesele din mormântul de la Agighiol, de metal.

Cătălin I. Nicolae: S-au mai salvat și o parte din revistele RPAN, care există și acum la Seminar, unele având paginile arse de la incendiu. Mai știți cine se ocupa în mod special de biblioteca Seminarului?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu mai țin minte, cred că Mateescu. Exista un bibliotecar și un colaborator de la MNA. Andrieșescu văzuse și știa foarte bine Seminarul de preistorie de la Viena, știa ce se întâmplă la Paris și în alte părți. Eu îl consider ctitor al arheologiei preistorice din România, cel mai apropiat colaborator al lui Vasile Pârvan. Așa a fost, așa au scris cam toți despre el. A scris ceva despre el Vladimir Dumitrescu, care nu era așa pasionat după Andrieșescu. Andrieșescu s-a bucurat de sprijinul lui Pârvan și al lui Nicolae Iorga.

Cătălin I. Nicolae: Vă mai amintiți ce cursuri a ținut Andrieșescu?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da, îmi amintesc. Cu ușurință, în special de *Preistoria Sud Estului Europei și a Orientului apropiat*, astea erau materiile lui preferate. Cursuri în care elogia anumite personalități ale preistoriei, începând cu Odobescu, Tocilescu. El începea anul cu o prelegere inaugurală – la unele asista și Vasile Pârvan, fiind o revelație pentru el cum prezenta problema tracilor, de exemplu. Toate cursurile erau litografiate și trecute oarecum, prin felul în care erau prezentate, drept lucrări științifice.

Cătălin I. Nicolae: Mai aveți cumva vreun astfel de curs?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu, nu mai am. Poate Berciu, dar a murit. Andrieșescu mai avea ceva, o oră de consultații, în fiecare săptămână, unde veneau toți și lucrau cu el. Acum nu mai sunt.

Cătălin I. Nicolae: La București mai sunt, au fost reintroduse pentru studenții de anul IV.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Vorbește foarte frumos Andrieșescu despre sprijinul pe care l-a dat rectorul Universității din București fostului profesor de drept roman de la Facultatea de Drept, Constantin Stoicescu, un om foarte sever.

Cătălin I. Nicolae: Știu că Seminarul a avut o arhivă de fotografie, știți ce s-a întâmplat cu ea?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da, a avut, foarte mare, dar s-a pierdut la bombardamentele americane. Singurul care mai putea să îți spună ceva era Berciu, dar a murit.

Cătălin I. Nicolae: În timpul războiului, 1940–1944, se țineau cursuri?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Eu, în perioada aceea eram pe front, nu mai eram aici. Veneam aici din când în când. Eram ofițer-observator și am ajuns până la gradul de căpitan, școala făcută la Craiova, școala de artilerie, foarte bună.

Cătălin I. Nicolae: Știu că ați fost la Odessa, mai mult timp...

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Mult timp, mi-am făcut relații acolo. Nu m-a apucat omorârea celor 98 de ofițeri acolo. Oraș frumos, cu monumente și muzee frumoase...

Cătălin I. Nicolae: În București, la acea dată, care erau principalele muzee?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Era Muzeul de artă de la Palatul Suțu, Muzeul Național de Antichități de pe strada Victor Emanuel. În curte acolo era o casă mică, acolo lucra Nestor. Întreținea familia dintr-un singur salariu.

Cătălin I. Nicolae: Revenind un pic la dumneavoastră, care a fost primul șantier arheologic pe care ați fost?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Primul șantier pe care am fost singur a fost la Mangalia, unde săpa Sauciuc-Săveanu. Acesta fiind plecat la Berlin, am fost delegat eu să fac cercetări acolo. Apoi am fost la Glina, unde am confirmat observațiile făcute de Ion Nestor și am completat cercetările sale privind stratigrafia stațiunii – [nivelurile] Boian, Gumelnița, Glina, Tei... După aceea au urmat multe altele, între care Trușești, apoi Cucuteni.

Cătălin I. Nicolae: Revenind un pic la Andrieșescu, aveți în arhiva dumneavoastră fotografii cu el sau de la Seminar?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da... Numai puțin... trebuie să caut... ăștia de la Buzău au organizat ceva și acolo am dat ceva.

Cătălin I. Nicolae: Ce puteți să-mi spuneți de Andrieșescu arheologul, omul de teren?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Eu am participat la niște săpături începute de Ioan Andrieșescu, la Sărata-Monteoru. Acolo m-am format ca arheolog, cu Nestor, în 1937–1939, dar șantierul el l-a început. El paleolitic n-a săpat, doar a scris câte ceva, după aceea din neolitic a săpat la Frumușica, Căscioarele⁴ și, în mai multe locuri, bronz, daci, foarte important Piscul Crăsani, remarcat și de Pârvan, apoi perioada secolelor III–IV săpăturile de la Oinac, necropola de la Oinac. Deci, el a îmbrățișat un grup foarte larg de obiective. În teza mea amintesc despre toate astea. Despre Glina III am publicat ceva în Italia, la un simpozion de la Verona organizat de Paolo Graziosi, despre începutul epocii bronzului. Acolo am continuat și completat observațiile lui Andrieșescu și Nestor.

Cătălin I. Nicolae: Spuneți-mi ceva despre familia Andrieșescu. Ați fost la profesor acasă?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Am fost, dar în timpul cât trăia n-am fost – în str. Doamna Chiajna nr. 14. Am fost cu Nestor și am văzut că avea o bibliotecă foarte mare și mi-am dat seama că citea foarte mult. Nestor a fost, i-a cunoscut soția. Copii știu că nu a avut.

⁴ Este vorba, de fapt, de situl de la Sultana. Andrieșescu nu a săpat la Căscioarele.

Cătălin I. Nicolae: Credeți că există prin arhivele ieșene materiale referitoare la activitatea lui Andrieșescu la Iași?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: El a fost la Universitate, după moartea lui Rășcanu, acolo trebuie să fie.

Cătălin I. Nicolae: Îmi mai puteți spune ceva despre Andrieșescu omul, cel din afara catedrei?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: În afara catedrei, l-am cunoscut mai puțin. Lucra mult acasă la el. A fost în Germania, la Berlin, între 1912 și 1913, unde a putut să asculte mari profesori, ca Obermayer, Hubert Schmidt, care săpase și în România, Kossina. Apoi, la Viena, a studiat în cadrul Seminarului de preistorie de acolo. A făcut o serie de călătorii în Europa. Trebuie să vezi care au fost opiniile lui, unele neacceptate. Și din lucrările publicate ce rămâne. A fost și la Congresul din 1937. Când a fost numit profesor, în 1919, a ținut o lecție de deschidere care a avut un oarecare răsunet – *Câteva considerațiuni și îndemnuri de început cu privire la istoria veche și științele ei ajutătoare*⁵. În cursurile și lucrările lui se vede orientarea către Orientul Apropiat, către teritoriile din nordul Mării Negre și, mai puțin, către Europa Centrală, spre deosebire de alții care puneau accentul pe Europa centrală. Pentru epoca bronzului, Andrieșescu a studiat depozitele de la Sinaia, Predeal, Draja și el are meritul că a renunțat la ideea bronzului ungar sau a bronzului transilvan, arătând legăturile cu lumea sudică. În problema tracilor, el a greșit puțin, a coborât originea lor până-n neolitic. S-a ocupat și de perioada formării poporului român, prin săpăturile de la Oinac, continuate de Berciu. În volumul său *De la Preistorie la Ev Mediu*, s-a referit și la cercetările lui Buțureanu. A vrut și să publice lucrarea lui Buțureanu, *Preistoria României*, scrisă în 1898, dar care s-a pierdut la bombardament, din care a rămas doar introducerea. Trebuie să urmărești poziția lui față de Camille Jullian, care a scris *Histoire de la Gaule*, pe care el l-a admirat foarte mult⁶. A fost membru al Academiei Române, din 1928, a fost membru titular al Institutului de Arheologie German din 1929, membru al Societății Anticariilor din Londra din 1933, a fost decorat cu Steaua României, pentru merit științific.

Cătălin I. Nicolae: Despre ultimii ani din viața lui Andrieșescu, ce îmi puteți spune?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: El nu se plângea în fața noastră niciodată.

Cătălin I. Nicolae: Dar știți dacă a fost internat vreodată în vreun spital?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu știu nimic. Venea la cursuri totdeauna, n-am observat.

Cătălin I. Nicolae: În 1937 erați încă student?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu, în 1937 am terminat.

Cătălin I. Nicolae: Ați fost la Congresul din 1937?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da. Congresul a ținut 12 zile. S-a bucurat de patronajul Regelui Carol II. După câte îmi amintesc, președinte de onoare a fost primul ministru, Gh. Tătărescu,

⁵ Ioan Andrieșescu, *Câteva considerațiuni și îndemnuri de început cu privire la Istoria veche și științele ei ajutătoare – Cu o introducere despre Petru Rășcanu și Teohari Antonescu – O lecție de deschidere*, Revista Istorică VI, 1920, 3–6, p. 95–115; 7–9, p. 136–162.

⁶ Ioan Andrieșescu, *Un reprezentant tipic al studiilor de Preistorie și Antichități naționale: Camille Jullian*, Revista de Preistorie și Antichități naționale, II–IV, 1940, p. 9–37.

președintele congresului a fost Ministrul Educației, care era Constantin Angelescu, tatăl fostului profesor, care a murit acum 3 ani. Mai mult decât atât, nu pot să îți spun.

Cătălin I. Nicolae: Mai ales Vladimir Dumitrescu amintește despre congres.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Se chema atunci de antropologie, apoi a fost de pre- și protoistorie. Eu n-am participat cu ceva, din câte îmi amintesc.

Cătălin I. Nicolae: Andrieșescu vorbește și de Emil Coliu. Vă mai amintiți ceva de el?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da, Emil Coliu⁷ a murit în urma unui accident vascular. A murit la 30 de ani. A scris despre vasele grecești de la Muzeul Kalinderu.

Cătălin I. Nicolae: Apreciați că Andrieșescu era în bune relații cu majoritatea corpului profesoral?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da, da, deși în *Oameni și cioburi*⁸ sunt niște afirmații care nu prea corespund.

Cătălin I. Nicolae: Care era relația dintre Ion Nestor și Ioan Andrieșescu?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Foarte bună. Niciodată nu l-am auzit să-l vorbească de rău. De aceea, după Andrieșescu, pe al doilea loc l-am trecut pe Nestor, cu contribuții științifice recunoscute pe plan național și internațional. După aceea, l-am trecut și pe Dumitrescu. Greșeala lui că a fost legionar, asta l-a făcut să fie doar docent, mai târziu conferențiar, dar niciodată profesor, asta la Universitate. A fost director, e adevărat, la MNA, dar păcat că era un om de mare valoare, recunoscut pe plan național și internațional. După ei, Murnu era un profesor foarte distins, cu veleități de scriitor și traducător. Scarlat Lambrino, care a fost director al Școlii române de la Roma, a fost apoi profesor la Bilbao⁹, unde a și murit. Toți profesori de mână întâi.

Cătălin I. Nicolae: Vladimir Dumitrescu afirmă că Andrieșescu ar fi de vină pentru că el nu a ajuns profesor.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Acum și Andrieșescu, săracul, nu putea să facă ceva împotriva celor care conduceau, și care nu erau de acord cu politica lui. În fine, eu am trecut peste astea și am rămas numai la Andrieșescu.

Cătălin I. Nicolae: Relația lui Andrieșescu cu Dumitrescu era asemănătoare relației cu Nestor?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da, erau bune, aproape identice. Poate Dumitrescu nu recunoștea, dar cel care a pus bazele științifice ale preistoriei în România a fost Andrieșescu, la București. Deși a fost și profesor suplinitor un an la Iași, după moartea lui Petru Râșcanu. La București, Pârvan l-a remarcat și l-a sprijinit.

Cătălin I. Nicolae: Revenind la perioada interbelică, Vladimir Dumitrescu afirmă în mai multe rânduri că Nestor a fost singurul lui dușman.

⁷ Emil Coliu (1909–1939), arheolog, asistent la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. Pentru mai multe detalii, vezi Cătălin I. Nicolae, Cristina Georgeta Alexandrescu, *Destine întrerupte: Arheologul Emil Coliu și cercetările de la Troesmis*, în Vladimir Iliescu, Decebal Nedu (eds.) – *Graecia, Roma, Barbaricum. In memoriam Vasile Lica*, Galați, 2014, sub tipar.

⁸ Vladimir Dumitrescu, *Oameni și cioburi*, Călărași, 1993, 218 p.

⁹ Scarlat Lambrino (1891–1964) a fost profesor la Universitatea din Lisabona.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Da, era o animozitate între ei, pentru că Nestor, cu școala germană, era superior. El, cu școală italiană – cursurile lui erau foarte clare, Andrieșescu le mai bălmăjea. Are merite indiscutabile, dar nu se înțelegeau. Îmi pare bine că am avut așa o școală și așa profesori. Andrieșescu în primul rând, apoi Nestor, al treilea Vladimir Dumitrescu. L-am prins și pe Berciu, dar Berciu ținea ore săptămânal și el asista. Apoi George Murnu, care a tradus pe Homer, știa grecește perfect, Scarlat Lambrino, director al Școlii din Roma. Apoi Iorga – mare om. Totdeauna în picioare, își ținea și seminariile. Am lucrat la el acasă, trimis de Andrieșescu. C.C. Giurescu m-a ajutat foarte mult. A fost rezident regal la Dunărea de Jos, avea 10 județe, și voia pentru fiecare județ să fie făcute cercetări arheologice. Și eu am făcut atunci în Covurlui, și am publicat în germană în [revista] Dacia. Foarte puțin a publicat Mateescu, din Tutova. Panaitescu, alt mare profesor. I.D. Ștefănescu, cel mai bun istoric de artă, cu o operă uriașă. Mehedinți și Vintilă Mihăilescu.

Cătălin I. Nicolae: Referitor la orientarea politică a lui Vladimir Dumitrescu¹⁰.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Părerea mea că a greșit. Purta cămașa verde, cu diagonală...

Cătălin I. Nicolae: Avea și pistol?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu știu dacă avea, dar ce a scris rămâne și eu îl consider al treilea. Primul este Andrieșescu, al doilea Nestor, hotărâtor, și al treilea el. Ținea niște cursuri foarte clare de Preistoria României, și eu am mers la toate.

Cătălin I. Nicolae: Profesorul Andrieșescu avea o anumită opțiune politică?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu, n-am observat niciodată. Ce credea, se vedea din ce scrie. A trecut prin perioada legionară nevătămat. El nu făcea politică. Nici nu a avut timp cred, a murit la 56 de ani.

Cătălin I. Nicolae: Dumneavoastră aveți timp? Știu că tatăl dumneavoastră era liberal.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: El a fost întâi consilier la Curtea de Apel din Galați și apoi a ajuns prefect și s-a înscris la liberali. Mama a fost în tot felul de organizații ale femeilor. Andrieșescu, dacă mai trăia puțin, cred că ar fi fost arestat. Ceilalți, care au fost la Universitate, au fost arestați. Eu, nefăcând politică, m-am strecurat.

Cătălin I. Nicolae: În general, studenții erau preocupați de politică?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Erau, unii erau legionari, alții prin alte partide.

Cătălin I. Nicolae: Care era statutul arheologului în acea perioadă? Pe șantiere cum vă priveau oamenii?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Oamenii erau foarte primitivi și binevoitori – veneau, lucrau, îi plăteau. Nu am avut nicio greutate. Peste tot unde am fost – Sărata-Monteoru, Glina, Cucuteni, Trușești.

Cătălin I. Nicolae: L-ați cunoscut pe Dinu V. Rosetti?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Bine de tot. Dinu bea mult, avea viciul ăsta.

Cătălin I. Nicolae: Ce altceva îmi puteți spune despre Dinu V. Rosetti?

¹⁰ Pentru o mai bună înțelegere a opțiunilor politice ale lui Vladimir Dumitrescu, se poate vedea volumul său, *Memoriile unui „criminal politic”*, ed. Alexandru Dragoman, București, 2013.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Dinu V. Rosetti are meritul că a fost directorul Muzeului Municipal, conservator și apoi director al Muzeului Municipiului, că era prieten cu Nestor, membru corespondent și el al Institutului Arheologic German, membru al Societății de Preistorie din Berlin. Preocupări în arheologia orașului București, cu rezultate importante, a descoperit cultura Tei, în așezările de pe terasa Colentinei și Dâmboviței, contribuții pentru neolitic și bronz prin cercetările de la Vidra, Jilava și Cetățeni. Muzeul era pe Calea Victoriei.

Cătălin I. Nicolae: Ținând cont că ați fost martor la întreaga dezvoltare a arheologiei românești, cum apreciați arheologia românească de astăzi comparată cu cea din perioada interbelică? Credeți că a evoluat, există un progres?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: A, sigur că da! Întâi menționez studiile interdisciplinare – arheozoologie cu Haimovici, paleobotanică cu Monah – asta nu se făcea atunci.

Cătălin I. Nicolae: Credeți că, în perioada interbelică, arheologia românească era la același nivel cu cea occidentală?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu, nu era. Nemții erau în față în Europa, apoi italienii.

Cătălin I. Nicolae: S-a vorbit mult, mai ales în ultima perioadă, de implicarea politicului în arheologie, mai ales în perioada comunistă. Înainte de comuniști, de 1947, existau asemenea probleme în arheologie?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Absolut deloc.

Cătălin I. Nicolae: Care ar fi, în opinia dvs, cea mai bună operă de arheologie scrisă în România?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: La ora actuală?

Cătălin I. Nicolae: Da.

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Pentru trecut era *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, de Nestor. Înainte de ea, era Andrieșescu, cu *Contribuții la istoria Dacia înainte de romani*, în 1921, și înainte de el era Tocilescu, cu *Dacia înainte de romani*, în 1880. După perioada aceea sunt mai multe.

Cătălin I. Nicolae: În acest context, cine credeți că merită titlul de cel mai bun arheolog..., arheologul care a influențat cel mai mult arheologia românească?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Nu e ușor... cred că Nestor...

Cătălin I. Nicolae: Există materiale sau studii pe care nu ați apucat să le publicați?

Mircea Petrescu-Dîmbovița: Mi-a rămas nepublicat Glina, de la București. Dar nu pot să mă duc la București, nu pot. Carnete, desene, toate sunt acolo...

1. Scrisoare către Ioan Andrieșescu, trimisă la 11 august 1944.

11-VIII-1944

Mult stimate Domnule Profesor,

Respectuos, vă rog să mă scuzați că de un număr atât de mare de luni nu v'am mai dat nici o veste.

Dela sfârșitul lunii aprilie și până în prezent sunt mobilizat pe front, nu departe de locurile cercetate de H. Schmidt.

Ducându-mă din când în când în vechea capitală a Moldovei, n'am neglijat să trec pe la Universitate și Muzeu. Cu acest prilej am constatat că localul Muzeului a avut mult de suferit. Din fericire tot ce fusese de preț se evacuase la timp. Ceea ce am crezut eu, din proprie inițiativă, că mai prezintă un interes științific, am strâns și dus la Universitate. Printre acestea se găsesc și câteva din vasele dela Vârteșcoi, din Epoca Migrațiunilor.

Aci, ori de câte ori am ocazie „plimbându-mă” printre șanțurile dela observatorul meu, nu neglijez să cercetez și profilele. Într'una din zile am descoperit în acest fel pe o cotă, în care eram instalat cu observatorul, un schelet preistoric în poziție chircită și cu înveliș din lemn. Ca inventar avea un vas mic de lut ars și un obiect rotund din cochilie. Fapt interesant este că am văzut în profil și o dungă albicioasă, groasă de ca 40 cm., formată de sigur din resturi vegetale, care indică forma vechii movile. Mormântul este probabil dela începutul Epocii Bronzului și poate fi pus în legătură cu altele din Câmpia Munteană.

Am găsit, cu altă ocazie, și o frumoasă monetă de argint dacică, o imitație după monetele lui Filip II.

Obiectele le-am trimes la Deva, unde am transmis și toate detaliile necesare.

Acum, la ultima mea „reședință” am dat iar peste resturi preistorice neolitice.

Aceste mici descoperiri îmi procură aci o satisfacție sufletească deosebită și-mi însușesc puterile..... Din acest punct de vedere sunt fericit, că am comandanți, care mă înțeleg perfect.

Din întâmplare și Dl Mateescu se află într'o regiune bogată în resturi antice (Tyras).

Dumneavoastră, Domnule Profesor, cred că trebuie să fiți tare mâhnit de felul barbar de distrugere ale celor mai scumpe lucruri din Seminarul nostru... Am văzut și regret, că din cauza timpului scurt de care dispunem, trebuind să fiu prezent aci imediat, n'am putut contribui și eu cu ceva la salvarea a ceea ce a mai rămas.

Primiți, vă rog, Domnule profesor, cele mai bune urări de sănătate și cele mai respectuoase omagii.

Al Dumneavoastră devotat

M. Petrescu-Dîmbovița

P.S. Aci l-am întâlnit la Reg. nostru pe Dl Maior rez. Gh. Brătianu.

2. Scrisoare către Ion Nestor, trimisă la 29 noiembrie 1939.

D^{sale}

D^{lui} C. Dumitrescu-Baltag

Pentru D^l Dr. I. Nestor, Conservator

Muzeul Național de Antichități – București

Focșani

Str. Dogăriei 38

Exp. M. Petrescu-Dîmbovița

Str. Stupinii 14

București IV.

București 29.XI.1939

Stimate Domnule Nestor,

Vă rog să mă scuzați de întârzierea acestei scrisori, deoarece sunt mereu ocupat la Rezidența din Galați.

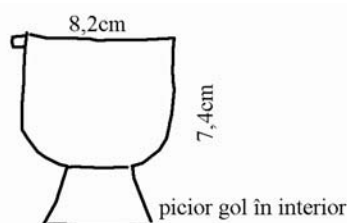
Luni 18 Sept. m'am prezentat la Rezidență și dl. Giurescu mi-a spus să vin Marți dim., ca să-mi arate ce să fac.

Este vorba de inventarierea materialului arheologic strâns de Dumnealui, care era pe masă când ați fost Dumneavoastră la Galați. Sunt mai multe cioburi din epoca imperială romană, în special evul târziu și din Evul Mediu timpuriu (cafeniu).

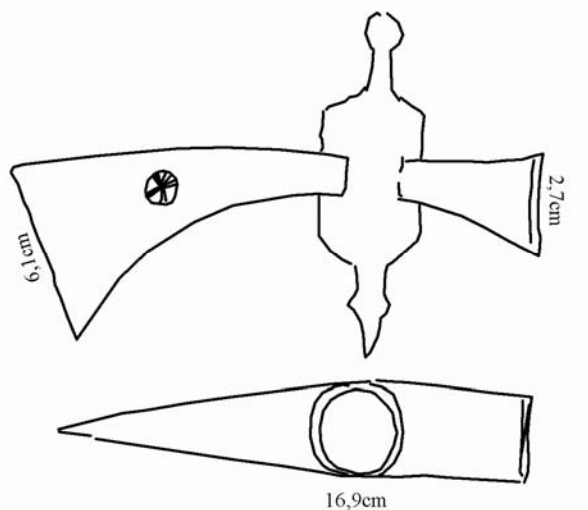
Deasemenea sunt câteva cioburi bizantine cu smalț, o amforă romană, un fragment dintr-un vas de sticlă colorată etc.

Un vas mic de bronz dela Enisala, cred bizantin:

Un opaiț roman de lut ars etc.

Lucrul cel mai interesant este un topor de fier cu Schafttulle dezvoltat și cu o rozetă ajurată pe lamă. Poate să fie din Evul Mediu timpuriu mai vechi, epoca imperială romană târzie?

Printre materiale sunt și 51 de monete, dintre care majoritatea romane imperiale și bizantine. Numai una singură este republicană: Aemilius Lepidus, de argint. Monetele romane

imperiale sunt în special din v. III și IV, foarte multe dela Constant I. Majoritatea sunt de bronz, de argint două, iar de aur una (pe aceasta de aur n'am văzut-o, fiind la D^l Miloteanu).

Neputând să descifrez toate monetele la Galați, am spus D^{lui} Giurescu să-mi permită a le aduce la București. Dumnealui a spus că are toată încrederea și mi-a permis. Acum mă străduiesc cu descifrarea, după R. Cohen, Wroth, Docan, Moisil etc. Au rămas puține pe care nu le-am descifrat.

Lucrez la Academie și la Muzeu, D^l Metaxa dându-mi concurs și îndrumări. Duminică seara voiu pleca la Galați.

D^l Andrieșescu este foarte ocupat cu bacalaureatul, așa că nu mai trece pe la Facultate. Poate să termine până Duminică.

Eu am venit la București Duminică dupămasă, cu rapidul de 4¹⁵ p.m. La 6 am fost la Muzeu și am stat un sfert de oră afară, nevăzând pe nimeni – nici gardianul – și ușa fiind închisă, n-am îndrăznit să sun. A doua zi dim. revenind mi s-a spus, că ați fost chiar la acea oră la Muzeu (Duminică după masă) și că plecați Luni cu rapidul. Imediat m-am dus la D^l Rosetti pentru informații, crezând că poate mai am timp să vin la gară. Dar a fost de prisos, părându-mi f. rău, că n'am putut să vă văd. Sper că duminica aceasta să vă văd ca să vă mai comunic amănunte în legătură cu Monteoru, care eventual v-ar interesa. D^l Lambrino a fost la Muzeu miercuri dim. Și apoi a plecat din nou în Dobrogea și apoi la Galați. A spus D^{lui} Polonic că va fi nevoie să se deplaseze pentru planuri. D^l Mateescu s-ar putea să se reîntoarcă la 1 Oct., după cum mi-a spus D^l Andrieșescu. În ce privește banii dela Galați D^l Livezeanu vă trimete chiar acasă la dumneavoastră; eu voiu spune că sunteți concentrat și să-i trimeată pe numele Doamnei Nestor.

Eri am fost la Dumneavoastră acasă pentru a întreba, dacă veniți Sâmbătă sau Duminică și să anunț în legătură cu banii dela Galați.

Vă urez o cât mai repede întoarcere.

Primiți, vă rog, respectuoase salutări și asigurarea deosebitului meu respect.

Mircea Petrescu-Dîmbovița

P.S. D^l Coliu a murit de congestie cerebrală, după câte am aflat. Mi se pare că a fost și D^l Lambrino la înmormântare. Desigur că dumneavoastră știți mai bine toate aceste lucruri.

Chiar acum am citit în ziar că D^l Giurescu a fost numit ministru pentru organizarea F.R.N¹¹. Cred că este o pierdere pentru arheologia Ținutului Dunărea de Jos.

¹¹ Frontul Renașterii Naționale, partid înființat de regele Carol II la 16 decembrie 1938.